

Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ιδρυτής-δημιουργός και "νονός" της Ηλιούπολης υπήρξε ο Παύλος Δρανδάκης, γόνος κρητικής οικογένειας από το Ρέθυμνο, που σπούδασε στην Ηλιούπολη του Καΐρου.

Όταν επέστρεψε στην Αθήνα το 1924, συνεβλήθη με τον οικοπεδικό συνεταιρισμό "Οικοπεδική Εταιρεία Δρανδάκη, Παγκάλου και Σία" [συντροφιά Δ. Τερετζούλια και Λούκου]. Είχε ήδη επιλεγεί για οικοπεδοποίηση η τότε ωραιότετη πλαγιά του Υμηττού. Εκεί, ευγνώμων προς την εμπνεύστρια κοσμοπολιτεία Ηλιούπολη του Καΐρου, έδωσε ο Δρανδάκης το όνομά της πόλης μας, θέλοντας να απαθανάτισει τον τόπο των νεανικών του χρόνων. Έτσι ονομάστηκε Ηλιούπολη η όμορφη περιοχή Ν.Α των Αθηνών.

Μπορούμε όμως να προσθέσουμε ότι το όνομα Ηλιούπολη ταίριαζε στο προάστιο και από το φυσικό προσανατολισμό του, γιατί απ' αυτό πρωτοβγαίνει ο Ήλιος την αυγή. Αφού λοιπόν πρώτα "σκάει" η Ανατολή από εδώ, έπρεπε το προάστιο να 'ναι η πόλη του Ήλιου, η Ηλιούπολη, η Ανατολή της Αθηναϊκής Αττικής.

Η Ηλιούπολη σε απόσταση 5 χιλιομέτρων από την Αθήνα, ιδρύθηκε το 1925 στη θέση Καρρά Αλή. Στην περιοχή του κτήματος Καρρά (διαφεντευτή της επί Τουρκοκρατίας παραθαλάσσιας περιοχής Φαλήρου – Σουνίου – Ραφήνας – Υμηττού), σημερινή περιοχή Αγίου Νικολάου, υπήρχε παλαιοχριστιανικός ναός. Εκεί σύμφωνα με τον αρχαιολόγο Μισαηλίδη, εντοπίστηκαν επιτύμβιοι λήκυθοι, πιθάρι, λίθινες πλάκες, αρχαϊκά και παλαιοχριστιανικά λείψανα.

Το 1927 αγοράστηκαν δύο λεωφορεία και άρχισαν δρομολόγια καθημερινά για την εξυπηρέτηση των απασχολουμένων με τα έργα, των κατοίκων και των επισκεπτών – αγοραστών οικοπέδων. Λέγεται μάλιστα ότι φθάνοντας τα λεωφορεία στην περιοχή της σημερινής Γυμναστικής Ακαδημίας διέσχιζαν ρέμα του οποίου το νερό, πολλές φορές, έκανε δύσκολη τη διάβαση, άλλοτε δε και αδύνατη.

Με νομοθετικό διάταγμα στις 16-10-1928, η Ηλιούπολη, που απαριθμούσε περί τους 600 μόνιμους κατοίκους, έγινε κοινότητα, με πρώτο κοινοτάρχη το βιομήχανο Θεόδωρο Παλαμίδα. Μέχρι τότε αποτελούσε περιοχή του Αγίου Δημητρίου (Μπραχαμίου). Σημειωτέον ότι ο αριθμός των κατοίκων υπερδιπλασιαζόταν το καλοκαίρι, με τους παραθεριστές, επειδή τότε οι Αθηναίοι δεν προτιμούσαν τις παραθαλάσσιες περιοχές ως θέρετρα.

Γύρω στο 1930 η Ηλιούπολη οργανώθηκε καλύτερα ως κοινότητα και άρχισε να αναπτύσσεται. Τότε δεν υπερέβαινε τους 1400 – 1500 κατοίκους.

Οι δρόμοι μέχρι το 1945 δεν είχαν ονομασίες, όμως ο πρόεδρος Πάνος Κωνσταντινίδης έθεσε τέρμα στην ανωνυμία. Βάπτισε τα "βραχοστράτια" με βυζαντινά και ιστορικά ονόματα.

Ο ηλεκτροφωτισμός τα πρώτα χρόνια καλύφθηκε από ιδιωτική επιχείρηση: Πού και πού καμιά τσιμπλόλαμπα κατοικίας μαρτυρούσε... πως από κει μπορούσες να μην πέσεις σε ρεματιά. Τα εγκαίνια του ηλεκτροφωτισμού έγιναν με μεγάλη επισημότητα την Τρίτη, 5 Αυγούστου 1948.

Την περίοδο εκείνη νερό στα σπίτια δεν υπήρχε. Υπήρχαν όμως πολλά τρεχούμενα νερά, ρέματα, πηγές και μια δεξαμενή ψηλά στην πλαγιά του βουνού που τροφοδοτούσε τον πληθυσμό μέρα παρά μέρα.

Οι παλιοί κάτοικοι της Ηλιούπολης θυμούνται τους ανεμόμυλους που λειτουργούσαν στην περιοχή, αλλά και έναν νερόμυλο κοντά στη λεωφόρο Πρωτόπαππα.

ΦΥΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Ηλιούπολη βρίσκεται στους Β.Δ. πρόποδες του βουνού «Υμηττός».

Ο Υμηττός είναι ένα απλό μακρόστενο βουνό με μήκος 20χλμ. και πλάτος 6χλμ. Από γεωλογική άποψη ανήκει στην Αττικοκυκλαδική ζώνη και τα πετρώματά του περιέχουν ασβεστόλιθο, σχιστόλιθο και μεγάλες μάζες μαρμάρου. Το κυριότερο γνώρισμά του είναι τα πολλά σπήλαια και βάραθρα που έχει. Η φύση είναι ιδιαίτερα φειδωλή μαζί του σε νερά και δάση, αλλά η θέα του μοναδική.

Κατά το Θεόφραστο, το πρώτο τμήμα του Υμηττού ονομαζόταν «Μέγας Υμηττός», γνωστός στον κόσμο ως «Τρελός» ή «Εύζωνας», και το δεύτερο τμήμα του «Ελάσσων Υμηττός» ή «Άνυδρος».

Φαίνεται να μην ξέρει κανείς γιατί ο Υμηττός έχει την επωνυμία «Τρελός». Έχουν προταθεί διάφορες ερμηνείες, όπως ότι παλαιότερα οι Γάλλοι τον αποκαλούσαν "Tres long", που σημαίνει πολύ μακρύς ή ότι οφείλεται στα μετεωρολογικά "καπρίτσια" του. Υπάρχει και η άποψη ότι του δόθηκε αυτό το όνομα για τα πολλά και περίερα φαινόμενα που παρατηρούνται στα εδάφη του.

Η προσωυμία του Υμηττού «Άνυδρος» είναι βασισμένη σε μελέτες, που λένε ότι από το Νότιο τμήμα του Υμηττού δεν έρχεται ποτέ βροχή, γιατί ισχυροί άνεμοι διαλύουν τα σύννεφα.

Ο «Άνυδρος» Υμηττός έχει υψόμετρο 774 μέτρα και λέγεται επίσης «Ξεροβούνι» ή «Μαυροβούνι». Κάτω από το τμήμα αυτό του Υμηττού βρίσκεται η Ηλιούπολη.

Ο Υμηττός ήταν ξακουστός από την αρχαιότητα για το περίφημο μέλι του. Ο Πausανίας στα «Αττικά» του τον αναφέρει ως το βουνό «όπου οι μέλισσες βρίσκουν την πιο κατάλληλη τροφή».

Ο ίδιος επίσης μας λέει ότι εκεί υπάρχει άγαλμα του Υμηττίου Δία και βωμοί του Όμβριου Δία και του Προοψίου Απόλλωνα. Από αυτά όμως σήμερα δεν έχει βρεθεί τίποτα. Αντίθετα, βρέθηκαν ίχνη από άλλους ναούς που ήταν χτισμένοι χαμηλά στο βουνό.

Ο Τούρκος περιηγητής Εβλιά Τσελεμπί μας λέει ότι «στις πλαγιές του Υμηττού, που ονομάζει "τρελοβούνι", φυτρώνουν τα πιο πολύτιμα φυτά, μπαχαρικά, χόρτα και βότανα της γης, βότανα μεγάλης αξίας για την ιατρική επιστήμη, που θεραπεύουν σχεδόν όλες τις αρρώστιες. Ένας από τους λόγους για τους οποίους οι σοφοί του κόσμου διάλεξαν την Αθήνα, για να κατοικήσουν, ήταν και το ότι υπήρχαν όλα αυτά τα βότανα στις πλαγιές του Υμηττού».

Ο περιηγητής Εβλιά Τσελεμπί λέει επίσης ότι οι παλιοί σοφοί γιατροί έβαζαν ειδικό όρο στη διαθήκη τους να τους θάψουν στον Υμηττό, γιατί πίστευαν πως το βουνό είχε την ιδιότητα να διατηρεί τα σώματα ανέπαφα.

Οι αρχαίοι ονόμαζαν τον Υμηττό "κήπο του Άδωνι, που θεραπεύει κάθε αρρώστια με τα βότανά του και του οποίου οι άνεμοι και τα νερά δίνουν στους Αθηναίους μνήμη και καλλιφωνία".

Θαυματουργές θεραπευτικές ιδιότητες απέδιδαν οι παλαιότεροι και στα νερά των πηγών του Υμηττού, μια παράδοση που έχει διατηρηθεί μέχρι των ημερών μας.

Στην Ηλιούπολη (στο τμήμα του Υμηττού) υπάρχουν τρεις ονομαστές Σπηλιές και πολλά παλιά πηγάδια.

Στη Ν.Α. πλευρά της πόλης προς την κατεύθυνση της θάλασσας συναντάμε τη "Σπηλιά Καλμέλι", που πήρε το όνομά της κατά πρώτον από κάποιον Αυστριακό βαθμοφόρο της φρουράς του Όθωνα, ο οποίος ανέλαβε την καταδίωξη της ληστείας στην Αττική, και κατά δεύτερον, από το καλό μέλι. Αναφέρεται μάλιστα ότι το μέλι στην αρχαιότητα λεγόταν "γλυκό νερό".

Στο μέρος αυτό υπάρχουν αρκετά πηγάδια, "κοντοπήγαδα", με μικρό βάθος και με γλυκό νερό. Άρα θα πρέπει η τοποθεσία αυτή να πήρε το όνομά της "καλό μέλι" από το καλό νερό.

Μια άλλη σπηλιά είναι η "Σπηλιά του Μπίμπιση", που βρίσκεται στην περιοχή "Γύρισμα" της πόλης. Πήρε το όνομά της από το ληστή Μπίμπιση. Κοντά στη σπηλιά αυτή βρίσκονταν δυο πηγάδια με νερό.

Τρίτη ονομαστή σπηλιά είναι αυτή του Νταβέλη, ευνοούμενου της Δουκίσσης της Πλακεντίας.

Από την αρχαιότητα μας έρχεται η παρακάτω παράδοση που αφορά την ευχέρεια λόγου που είχε ο Πλάτωνας: «Ο Πλάτων είχε συνδεθεί στενά με τον Υμηττό, γιατί, σύμφωνα με τον βιογράφο Ολυμπιόδωρο, οι γονείς του τον πήγαιναν εκεί νεογέννητο, για να θυσιάσουν στον Πάνα, στον Απόλλωνα και στις Νύμφες. Ενώ κάποια φορά ο πατέρας του θυσίαζε και το μωρό κοιμόταν μέσα στις κοντινές μύρρινες με το πυκνό φύλλωμα, ένα σμάρι μέλισσες, από αυτές που φτιάχνουν το μέλι του Υμηττού, αφού κάθισαν στα χείλη του, άρχισαν να βομβούν, προμαντεύοντας την ευγλωττία του Πλάτωνα».

ΟΡΙΑ

Η Ηλιούπολη, όπως αναφέραμε και πιο πάνω, βρίσκεται κάτω από το τμήμα του Υμηττού που λέγεται «Άνυδρος». Έχει έκταση 15τ.χιλ., υψόμετρο κυμαινόμενο από 50 – 300 μέτρα, από την οδό Βουλιαγμένης έως τις παρυφές του βουνού, όπου φθάνει και η κατοικήσιμη περιοχή.

Συνορεύει Νότια με το Δήμο Αργυρούπολης, Δυτικά με τον Άλιμο και τον Άγιο Δημήτριο ή Μπραχάμι, Βόρεια με το Δήμο Δάφνης και Υμηττού (περιοχή Χαραυγής) και Βύρωνα (Καρέα).